

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 15.026

Tarih : 20.11.2025

10/3420

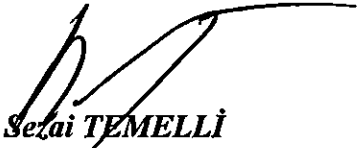
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de derinleşen su krizi, doğal döngülerin bir sonucu olmaktan ziyade, doğa ile kurulan sömürü ilişkisini görünmez kılan politik tercihlerden kaynaklanmaktadır. Su havzalarının madencilik, enerji, sanayi ve turizm gibi sektörlerle tahsis edilmesi, yaşam hakkı olan suyu bir üretim girdisine dönüştürmüş, artan kirlilik ve aşırı kullanım nedeniyle yerüstü ve yeraltı su varlıkları hızla tükenme tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Öte yandan, musluk suyunun içilemez hale gelmesi ve şişelenmiş su fiyatlarının toplumsal eşitsizlikleri büyütmesi, suyun metalaştırılmasının en görünür sonuçlarından olmuştur. Birçok bölgede susuzluk yaşanması, planlı kesintiler yapılması ve göllerin büyük bölümünün kuruması da bu politikaların ağır etkilerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle su krizini teknik bir mesele olarak görmek yerine, suyu kamusal bir hak olarak güvence altına alan, su havzalarını koruyan ve metalaşmanın önüne geçen politikaların geliştirilmesi zorunludur. Tüm bu gerekçelerle, su krizinin ekolojik, sosyal, ekonomik ve politik boyutlarıyla incelenmesi ve kamu yararı temelinde bütüncül bir su yaklaşımının benimsenmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz. (20.11.2025)

Gülistan KILIÇ KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

GEREKÇE

İklim krizi, kaçınılmaz etkileriyle tartışılmaz bir gerçektir fakat bugün bu kriz kendi başına bir olguymuş gibi değerlendirilmekte, insanın doğa ile kurduğu sömürü ilişkisinden azadeymişçesine, sonuçlarıyla ele alınmakta ve dolayısıyla meselenin nedenine ve de politik arka planına odaklanmayı güçleştirmektedir. Aşırı iklim olayları, biyoçeşitlilik kaybı, kuraklık ve susuzluk gibi kriz belirtileri, doğanın kendini yenileme kapasitesini aşan, talana dayalı insan faaliyetlerinin yansımalarıdır.

Bugün geline nokta, su krizi, birçok bölgede olduğu gibi Türkiye’de de son yıllarda kritik bir eşiğe gelmiştir. Susuzluk sorununa dair yapılacak doğru bir durum tespiti, öncelikle bu meselenin politik yönüne odaklanmayı gerektirmektedir. Su, sadece insanlar için değil, tüm canlıların yaşamı için vazgeçilmez bir haktır. Ne var ki, bu hak, madencilik, sanayi, enerji ve turizm gibi sektörlerin su havzalarını tahrip eden sermaye faaliyetlerinin bir girdisine dönüştürülerek metalaştırılmaktadır. Bu durum, tüm canlıları (insanlar dahil) bahsi geçen üretim faaliyetlerinden arta kalan suyla yaşamak zorunda bırakmaktadır. Milas ve Yatağan bölgelerindeki su havzalarının Yatağan, Yeniköy termik santrallerine tahsis edilmesi; Beylikova’da su tüketimi yüksek olduğu için patates üreticilerine destek verilmeme kararının karşısında nadir toprak elementi için ise bin 200 ile bin 500 ton su kullanılacak olması; Bergama - Ovacık Altın Madeninin, Bergama ilçesinin kullandığı kadar su tüketmesi; Kışladağ Altın Madeni’nin yılda 1,13 milyon m³ yeraltı suyu tüketmesi (Uşak’ın yıllık su tüketimi 11,9 milyon m³ yani yaklaşık %10’u) gibi örnekler, su havzalarının sermayeye tahsis edildiği çeşitli durumlardan yalnızca birkaçıdır. Bu sebeple, geçtiğimiz yaz birçok ilde susuzluk gündeme gelmiş, planlı kesintiler yapılmış, Uşak - Bodrum gibi il - ilçelerde çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Yaşam hakkına el koyarak yürütülen bu faaliyetler sonucu ciddi bir su adaleti sorunu açığa çıkmıştır.

Yaşam hakkı olan su, enerji, maden, sanayi gibi projelere tahsis edilerek; kendi akışında bir doğal varlık olmaktan çıkıp, soğutma ve arıtma suyu haline gelerek temel bir üretim girdisine dönüştürülmüştür. Her sektörde kullanımının artmasıyla ortaya çıkan atıklar ve kimyasallar yüzünden ise su havzaları birer yutak haline gelmiştir. Ağrı’nın Diyadin ilçesine bağlı Mollakara köyüne sadece 190 metre mesafedeki maden sahasında siyanür liçi yöntemiyle altın ayırtırmayı hedefleyen proje bunun en çarpıcı örneklerinden biridir. Siyanürün yüksek derecede toksik bir kimyasal olduğu ve maden atıklarındaki ağır metallerle birlikte canlı çeşitliliğini, su varlıklarını ve insan sağlığını tehdit ettiği bilimsel bir gerçektir. Murat Nehri’ni doğrudan zehirlenme potansiyeli taşıyan, bununla birlikte birleştiği Fırat Nehri aracılığıyla çok daha geniş bir coğrafyaya yayılacak olan bir felaket söz konusu olacaktır. Dolayısıyla suya dair bu dönüşüm, su havzalarının hızla tahrip edilmesine, yeraltı ve yerüstü sularının azalmasına, kirlilik seviyelerinin artmasına ve nihayetinde suyun metalaştırılarak, yalnızca bedelini ödeyebilenlerin erişebildiği bir ürüne dönüşmesine sebebiyet vermiştir.

Ülkenin pek çok bölgesinde musluklardan akan su içilebilir nitelikli olmadığı için, halk şişelenmiş suya mecbur hale getirilmiştir. 19 litrelik bir damacana suyun bugün ortalama 200 TL olması, sağlıklı suya erişimi düşük gelir grupları için neredeyse imkansız kılmaktadır. En asgari ihtiyaç gözetildiğinde dahi, 4 kişilik bir ailenin günlük içme suyu tüketimi 80 liraya tekabül etmekte (kişi başı ortalama 2 lt.) bu da asgari ücretin %11’inin yalnızca içme suyuna harcanmasına sebebiyet vermektedir. Böyle bir durumda, temiz suya erişim bir hak olmaktan çıkıp lükse dönüşmüş, toplumdaki eşitsizlikleri derinleştiren bir gösterge haline gelmiştir.

Öte yandan, Türkiye’nin hızla derinleşen su krizinin bir diğer boyutu da tarımsal sulamada kullanılan suyun fazlalığı ve bilinçsiz sulama yöntemleridir. Aşırı sulama, hem mevcut su

varlıklarının hızla tükenmesine neden olmakta hem de göllerin ve yeraltı su seviyelerinin çöküşünü hızlandırarak kuraklaşmaya yol açmaktadır. Bu durum da hem çiftçilerin üretimini etkilemekte hem de birçok havzanın geri dönüşü olmayan bir çölleşme döngüsüne girmesine neden olmaktadır. Türkiye Tabiatını Koruma Derneği'nin tespitleri de tabloyu açıkça ortaya koymaktadır: Son 60 yılda Türkiye'deki yaklaşık 240 gölün 186'sının tamamen kurumuş, kalanlar ise ağır kirlilik ve kuraklık baskısı altında varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu veriler, Türkiye'nin su varlıklarının kritik eşiği çoktan aşmış olduğunu göstermektedir.

Bütün bu sebeplerden hareketle, politik arka planı belirgin olan su krizini, doğal döngüsel değişimlerin bir sonucu olarak görmek ya da yalnızca teknik bir mesele olarak ele almak doğru bir yaklaşım değildir. Suyu metalaştıran, su havzalarını sermayeye tahsis eden ve yaşam hakkını piyasa koşullarına terk eden politikalarda ısrarcı olmak yerine, tüm canlı yaşamı için vazgeçilmez olan su varlıklarının korunması, suyu kamusal bir hak olarak güvence altına alan politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenlerle, su krizinin tüm boyutlarıyla — ekolojik, sosyal, ekonomik ve politik — incelenmesi; su havzalarını koruyan, suyu kamusal bir hak olarak güvence altına alan, yaşamı önceleyen politikaların geliştirilmesi; suyun metalaşmasına yol açan uygulamaların araştırılması; ilgili kurumların sorumluluklarının tespiti ve kamu yararı temelinde bütüncül bir su yaklaşımının hayata geçirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunlu hale gelmiştir.